

גבירותי ורבותי: מהפך

הפעם חרגנו קצת מהרגיל, ואנו מציגים במדור שמונה גינות שעברו מהפך לטובת חסכון במים ובעבודה, שאחרינו נותרו ירוקות ורעננות למרות הצמצום הגדול בהשקיה

כתבה וציילמה: טל גליקמן, אגרונומית, מתכנתת גינות ומערכות השקיה

בחשבון בזמן התכנון את צריכת המים של הצמחים, לא היתה בקרה על כמויות המים המושקות ובדרך כלל היתה השקיה בעודף. בעת השדרוג, הוקדשה מחשבה לגבי חלוקת שטח הגינה לאזורים בעלי צרכים שונים. אזורים מוצלים הוסבו לפינות ישיבה נעימות על חשבון שטחי מדשאות. שדרוג נכון שנעשה לפני 4-5 שנים, הביא

כגדר חיה, ובל נשכח את ערוגות העונתיים המרובות, צרכניות העבודה והמים. לאחר מספר לא רב של שנים, עם התפתחות הצמחים ובעיקר עם התפתחות השורשים שגרמו לנזקים לא מעטים, התעורר הצורך 'להפוך' את כל הגינה ולתכנן אותה מחדש. לעתים קרובות, בגינות אלו לא לקחו

ב שנים האחרונות פנו אלי לא מעט בעלי גינות פרטיות בבקשה לשדרג את גינותיהם. בחלק מהגינות נבעה הבקשה מהבנה שהתכנון הראשוני והביצוע של הגינה לא התייחסו להתפתחות הטבעית של הצמחים, שנשתלו באופן צפוף, עם שטחי דשא גדולים, עם צמחים לא מתאימים כמו ברוש גדל-פירות "לימוני" ופיקוס בינימינה

שטח הדשא היה למעלה מ-150 מ"ר). היום אני משתדלת ששטח הדשא לא יעלה על 40-30 מ"ר.

בפתרונות החיפוי למיניהם יש להיזהר משימוש יתר בסוגים, גוונים וטקסטורות היוצרים עומס. קל מאד ל'צפות' את כל שטחי הגינון בחומרי חיפוי, אך יש לחשוב היטב איך הם משתלבים בסגנון הבית, מה השימוש של אזורים אלו, מה רמת האחזקה

אני בדעה שעלינו, המתכננים, הגננים ובעלי הגינות, להפנים את העובדה שהמחסור במים רק יחריף - לפחות מבחינת עלות המים לצרכן. אנחנו צפויים רק להעלות מחירי המים ויש לשנות בהתאם את התפיסה התכנונית. נכון, מבחינה תכנונית וביצועית יתכן שהגינות תהינה יותר מורכבות ולעתים גם עלות הביצוע תהיה גבוהה יותר, אבל זו ההזדמנות ליצור גינות יצירתיות יותר,

בעלי גינות פרטיות מבקשים לשדרג את גינותיהם כי התכנון הראשוני לא התייחס להתפתחות הטבעית של הצמחים, שנשתלו באופן צפוף עם שטחי דשא גדולים

הנדרשת וכד'. בגינות ללא צל, המחופות למשל בחלוקי נחל לבנים, החזר הקרינה הוא גדול מאד והשטח הופך למנוכר בשל החום ואינו מנוצל.

עם זאת, יש להבין כי קיימת דרישה מצד לקוחות לשימוש בחומרים כאלה ואחרים, חלקם מיובאים מחו"ל, שאינה תואמת תמיד את כוונות המתכנן. מקובל בכל העולם, במיוחד בגינון הפרטי, לעשות גינות בסגנונות שונים על פי שגיגונות הלקוח. כל עוד התכנון, וכמובן הביצוע, נעשים על פי אמות מידה מקצועיות והם נאמנים לסגנון

מענינות ומתאימות לאזור האקלימי בו אנו חיים.

אין כוונה לעשות רק גינות המבוססות רק על צמחיה חסכנית במים בלבד. עצם ההקטנה של המדשאות וערוגות העונתיים היא מאד חשובה וחוסכת כמות מאד גדולה של מים.

לפיכך, אני לא מתנגדת לדשא ויש לו חשיבות רבה בהגדרת החלל ויצירת רקע לצמחים. בעבר, גודל השטח המקובל של מדשאה היה כמחצית משטח החצר ויותר (בבתים עם גינה בגודל 250-300 מ"ר

את הגינות הללו למצב שהיום הן ירוקות ופורחות, וגם אם הן לא חסכוניות במים, לפחות אינן בזבזניות. ההיסטוריה הציבורית בנושא חסכון במים לא היתה אז בעיצומה כמו היום. גינה, מעצם מהותה, צורכת מים וגם היום, למרות העליהם, אין סיבה לייבש את הגינות.

אנחנו, המתכננים והגננים המקצועיים, עמלים כבר שנים להחדיר לתודעה הציבורית שאיננו גרים באירופה ולא בארצות טרופיות. בכל שנה שחונה 'נולדו' מחדש תקנות לחסכון במים, ובשנה יותר גשומה שוב נשכח הכל וא"י התנועה הוצפו במדשאות ובצמחים עונתיים. מעטים הקשיבו והסכימו לעשות גינה ים תיכונית/ישראלית, מעטים הסכימו לוותר על שטחי הדשא הגדולים וערוגות העונתיים.

החורף האחרון זירז והכניס לתודעה את החשיבות בתכנון גינה חסכונית במים, כשהבנה, כרגיל, מגיעה דרך הכיס. אבל אני רואה גינות רבות בהן הדשא יובש לחלוטין, אין עונתיים וגם אין שום הנאה לשבת בגינה. מצב זה נובע מחוסר הבנה והיסטוריה ציבורית. אולי חלק מהאנשים חושבים שהמשבר הוא זמני ובשנה הבאה אפשר יהיה לחזור ולהשתמש בכמויות מים לא מבוקרות, כפי שנעשה בעשרות השנים האחרונות.

גינה 1

גינה 3

גינה 2

בונגה שהטיל את צלו הונחו אבני מדרך, בין הרווחים פוזרו חלוקי נחל ונשתלו צמחים זוחלים כמו חבלבל מאוריטני ודיכונדרה כסופה. מהרגע שהוצב ספסל על אבני המידרך, יש 'מלחמה' מי יתפוס את המקום המרגיע והנעים תחת העץ.

גינה 2. גודל הגינה 600 מ"ר, והיא היתה מורכבת מ-400 מ"ר דשא וקבוצות של דקליים. בנוסף היו ערוגות עונתיים רבות. בשידרוג בוטל הדשא בחלק האחורי של הגינה ובמקומו פוזרו חלוקי נחל לבנים בגודל 2, נשתלו עצי פרי ומהסלעים

בתמונות המלוות כתבה זו מוצגות שמונה גינות, לפני שדרוג ואחריו. בכל הגינות המשודרגות שלהלן היתה מטרה להקטין באופן משמעותי את שטח הדשא או לבטלו לחלוטין, ויחד עם זאת ליצור פינות ישיבה נוחות ורחבות יותר, ערוגות פורחות ומראה גינה לא יובשני.

גינה 1. התכנון הבסיסי של גינה זו היה טוב, אך היה רצון לחדשה ולהקטין את גודל הדשא מ-200 מ"ר ל-60 מ"ר, להוסיף בריכת נוי ופינת סוקולנטים. במקום הדשא שהיה מתחת לעץ מיש

שנבחר, לדעתי זה לגיטימי. בכל מקרה, אני מדגישה שוב שיש להתאים את הפתרונות השונים לאזורים שונים של הגינה.

בגינות ותיקות יש לחשוב על אזורים מוצלים, בהם הדשא סובל ובמקומו ליצור פינות חדשות ללא צמחים. באזורים אלו ניתן ליצור עניין על ידי שימוש בעציצים גדולים ובהם לשתול צמחים פורחים.

בעלי גינות רבים מעונינים לרצף שטחי גינה גדולים. אני ממליצה לרצף רק אותם אזורים בהם הריצוף נדרש לצורך פעילות (משטחי ישיבה) ובאזורים האחרים להשתמש בחומרי חיפוי דרכם יש חדירת מי גשמים.

גינה 5

גינה 4

לטפל בה בכוחות עצמם, ללא דשא. סביב כל השטח היו נטועים ברושים לימוניים שנעקרו, בוגוילאות שנעקרו ומספר פיקוסים שנעקרו אף הם. במקום הצמחים שנעקרו, שהם עתירי עבודה (גיזומים), שפע פריחה 'מלכלכת') ואף יצרו חסימת אוויר, נשתלו צמחים שונים שיוצרים אף הם מיסוך, אזורי יותר, כמו מורן החורש, חבושית פרנשטי ועוד.

עליה מטפסת גפן מזן 'איזבלה'. הפרי מבשיל מאוחר, בסוף הקיץ, ענבים סגולים-ירוקים בטעם מגוון. גפן זו מאד ממומלצת לשתילה בגינות פרטיות מאחר והיא עמידה יחסית למזיקים ונותנת שפע פרי למאכל ולריבות.

גינה 3. גודל גינה 600 מ"ר, רובה היתה מדושתא. בעלי הגינה רצו גינה שיוכלו

שפורקו נבנתה ערוגה לצמחי תבלין. מאחר והקרקע מלאה בשורשים, הוחלט להגביה את ערוגת התבלינים ולמלאה בתערובת שתילה. כשבועיים לאחר השתילה, ניתן היה להשתמש ולהינות מהתוצרת.

נבחרה פינה בה ישתל דשא בגודל 30 מ"ר שישמש את הנכדים. במקום הדשא הגדול שהיה בחזית, ישנן היום 2 פינות ישיבה מאבני מדרך וביניהן חלוקי נחל.

בפינות בהן נדרש צבע, נבנו ערוגות מוגבהות ותחומות באדני רכבת שמולאו בתערובת שתילה.

בנוסף, נבנתה 'סוכה' מעמודי מתכת,

עלינו להפנים את העבודה שהמחסור במים רק יחריף - לפחות מבחינת עלות המים לצרכן ויש לשנות בהתאם את התפיסה התכנונית

גינה, מעצם מהותה, צורכת מים וגם היום, למרות העליהום, אין סיבה לייבש את הגינות

מסגרות עץ מלבניות, מלאות בתערובת שתילה, בהן צומחים בקצב מטורף ירקות עונתיים.

גינה 5. דוגמה לשטח ציבורי - ערוגות בנויות מעל חניון. בתכנון המקורי אמור היה להיות דשא בלבד עם קבוצות דקלי ושינגטוניה. על מנת לחסוך במים, חלק מהשטחים חופו בחלוקי נחל וחלק מהערוגות

למרפסת הסלון, יש משטח מאבני בטון עם מרווחים, ביניהם אמור להשתל דשא זויסיה 'טנאופוליה' - דשא בעל צימוח איטי מאד הגדל בצורה של כריות. סך כל שטח 'המדשאה' כאן הוא 1-2 מ"ר, כמות המים שהיא צורכת קטנה מאד, ובמקרה זה האפקט הירוק חשוב. מתחת למצע הונחה צנרת טפטוף במקום הדשא שהיה בחזית ונבנתה מסלעה מאבני כורכר ובמפלס העליון ישנן שתי

נעשה שילוב של אבני מדרך, חלוקי נחל, סלעי בזלת ודק עץ ש'פלש' לערוגות. העונתיים נשתלו בכדי חרס גדולים והם שנותנים את היציגה הצבעונית. בנוסף, יש ערוגת ירק וצמחי תבלין הסמוכה לאזור המטבח וממנה נהנים בכל ימות השנה.

גינה 4. שטח הגינה כ-250 מ"ר, רובו היה דשא. היום בגינה זו אין דשא ובמקומו, בהמשך

גינה 7

גינה 6

לעתים קרובות, לא לקחו בחשבון בזמן התכנון את צריכת המים של הצמחים, לא היתה בקרה על כמויות המים המושקות ובדרך כלל היתה השקיה בעודף

נשתלו בצמחים מהירי גידול שאינם צרכני מים, כמו בולבינה, פיטוספורום, רפיוליפיס, טרכלוספרמום יסמיני ועוד.

גינה 6. גינה מאד קטנה שכולה היתה מדושאת ומשעממת. בתכנון מחודש התקבלה גם פינת דשא מאד קטנה ומוצלת (עץ ספיון השעווה נשמר בקנאות במהלך השיפוץ), כ-30 מ"ר למשחקי הילדים, ערוגה המקיפה את החצר ויצרת הסתרה מהרחוב בה נשתלו עצי פרי - לימון, פומלית, פג'ויה, וכן שלוש ערוגות הסמוכות לפינת המנגל (המתפקד כמעט יום-יום), בהן תבלינים וירקות, המספקים את התצרוכת הביתית.

גינה 7. שיקום גינה בה הדשא הקיף את כל הבית, כ-220 מ"ר. הגינה גובלת בשטח ציבורי מיוער. התכנון נעשה כך שהחורשה 'תצטרף' לגינה ולכן נבחרו צמחים נמוכים יחסית, דרכם ניתן לראות את החורשה. החלק האחורי של הגינה, שהיה מדושא, הפך לשביל מאבני מדרך, ביניהן חלוקי נחל וצמחים זוחלים כמו חבלבל מאוריטני וויטדיניה אוסטרלית. גודל הדשא הנוכחי כ-50 מ"ר.

גינה 8. טרם השידרוג הגינה היתה מדושאת ברובה, בגודל 150 מ"ר, מוקפת בגדר חיה של פיקוס בנימינה. המשפחה גדלה ונוצר צורך בפינת אירוח גדולה יותר. בנוסף, נבנתה פינת ישיבה אינטימית תחת עץ הכוריזה ההדורה הוותיק והמרשים. עונתיים נשתלו בכדי חרס גדולים הנראים בבירור גם מפנים הבית בשל גודלם. ערוגת הדקליים נשמרה וחלק מדקליים שהיו מפוזרים בגינה צורפו אליה. גודל הדשא הנוכחי פחות מ-40 מ"ר. 🌸

גינה 8